

Ime predpisa:

Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Murska Sobota

Št. zadeve:

007-75/2017

Datum objave:

10. 3. 2017

Rok za sprejem mnenj in pripomb:

11. 4. 2017

Ime odgovorne osebe in e-naslov:

Jože Jurša, gp.mop@gov.si.

OBRAZLOŽITEV

I. UVOD

1. Pravna podlaga (besedilo, vsebina zakonske določbe, ki je podlaga za izdajo predpisa)

Pravna podlaga za sprejetje načrta za kakovost zraka je Uredba o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11, 8/15), ki v prvem odstavku 15. člen določa:

"Vlada sprejme načrt za kakovost zraka na določenih območjih, podobmočjih ali v aglomeracijah, če ravni onesnaževal v zraku presežejo katero koli mejno ali ciljno vrednost iz priloge 2 in priloge 3 te uredbe ter sprejemljivo preseganje mejnih vrednosti iz priloge 3 te uredbe, razen če so mejne vrednosti presežene zaradi resuspenzije delcev po zimskem posipanju ali soljenju cest iz prejšnjega člena."

Poleg navedenega je pravna podlaga tudi 24. člen Zakona o varstvu okolja v zvezi s sprejemanjem ukrepov v degradiranem okolju.

2. Rok za izdajo predpisa, ki ga določa zakon

Rok za pripravo načrta določa šesti odstavek 15. člena Uredbe o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11, 8/15), in sicer:

"Minister predloži načrt za kakovost zraka Evropski komisiji najpozneje dve leti po koncu leta, v katerem je bilo zabeleženo prvo preseganje."

3. Splošna obrazložitev v zvezi s predlogom predpisa, če je potrebna

Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Murska Sobota je pripravljen na podlagi 24. člena Zakona o varstvu okolja in predpisa, ki ureja kakovost zunanjega zraka. Na območju občine so presežene dnevne mejne vrednosti ravni PM₁₀ v zraku. Namen načrta za kakovost zraka je v skladu s predpisom, ki ureja kakovost zunanjega zraka, z ukrepi zagotoviti skladnost z mejnimi vrednostmi.

Odlok določa:

- območje, ki je zaradi čezmerne onesnaženosti zraka s PM₁₀ uvrščeno v razred največje obremenjenosti,
- ukrepe za zmanjšanje onesnaženosti zraka z delci PM₁₀,
- spremljanje učinkov izvajanja, spremembe in čas izvajanja ukrepov,
- odgovorne organe za pripravo in izvajanje ukrepov za izboljšanje kakovosti zraka,
- obveznost priprave podrobnejšega programa ukrepov za zmanjšanje onesnaženosti zraka z delci PM₁₀,
- program za analizo vzrokov onesnaženosti in spremljanje učinkov ukrepov.

Odlok vsebuje več kakor 40 ukrepov, ki so razvrščeni v tri stebre:

- ukrepi na področju spodbujanja učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije;
- ukrepi na področju prometa;
- ukrepi na drugih področjih.

4. Predstavitev presoje posledic na posamezna področja, če te niso bile celovito predstavljene v predlogu zakona

Izvajanje načrta za kakovost zraka bo bistveno izboljšalo kakovost zraka na območju Mestne občine Murska Sobota in s tem ublažilo tudi čezmerne posledice za zdravje ljudi. Ukrepi se dopolnjujejo z blaženjem podnebnih sprememb in podpirajo cilje na področju energetike. Za izvajanje načrta bodo potrebna sredstva iz državnega proračuna, a bo zaradi dodatne pritegnitve sredstev občanov in gospodarskih subjektov doseglo večstranske učinke. Menimo, da bodo socialni učinki izvajanja programa pozitivni.

5. Izjava o skladnosti predloga predpisa s pravnimi akti Evropske unije in primerjalna preglednica, če gre za prenos direktive

II. VSEBINSKA OBRAZLOŽITEV PREDLAGANIH REŠITEV

Odlok vsebuje več kakor 40 ukrepov, ki so razvrščeni v tri stebre:

- ukrepi na področju spodbujanja učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije,
- ukrepi na področju prometa,
- ukrepi na drugih področjih.

Ukrepi na področju učinkovite rabe energije in spodbujanja obnovljivih virov energije so usmerjeni predvsem v zmanjševanje emisij zaradi ogrevanja stavb. Spodbujala se bo pospešena zamenjava zastarelih kurilnih naprav na območjih, kjer gostota odjema ni primerna za daljinsko ogrevanje in mikro sisteme za daljinsko ogrevanje v manjših strnjenih zaselkih. Spodbujala se bo tudi prenova toplotnega ovoja stavb, s katero je mogoče doseči manjšo porabo energije za ogrevanje in zato tudi manjše emisije. Posebna pozornost bo namenjena tudi izobraževanju občanov o pravilni uporabi kurilnih naprav in ustrezni pripravi lesne biomase. Pri ukrepih bo upoštevano dopolnjevanje z blaženjem podnebnih sprememb.

Na področju prometa so predvideni ukrepi namenjeni predvsem spodbujanju javnega potniškega prometa in nemotoriziranih oblik prometa, da bi zmanjšali individualni osebni motorni promet, ki bolj onesnažuje. Predvideni so tudi ukrepi za umirjanje prometa.

Predvideni so tudi kratkoročni ukrepi, s katerimi bi skušali skrajšati čas sprekoračenimi mejnimi vrednostmi. Odlok predvideva le priporočila za ravnanje povzročiteljev obremenitev, kar pa se lahko ob novelaciji odloka nadgradi.

Obseg izvajanja ukrepov in potrebna sredstva državnega in občinskih proračunov se bodo določali triletno v okviru podrobnejših načrtov ukrepov.

Na podlagi prvega odstavka 24. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US in 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 48/12 57/12, 92/13, 56/15, 102/15 in 30/16) in za izvajanje prvega odstavka 15. člena Uredbe o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11 in 8/15) izdaja Vlada Republike Slovenije

**Odlok o
načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Murska Sobota**

1. člen
(namen)

Ta odlok določa:

- območje izvajanja ukrepov, ki je s Sklepom o določitvi podobmočij zaradi upravljanja s kakovostjo zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 58/11) opredeljeno kot podobmočje z oznako SI21 in je na podlagi Odredbe o določitvi območja in razvrstitvi območij, aglomeracij in podobmočij glede na onesnaženost zraka (Uradni list RS, št. 50/11) zaradi čezmerne onesnaženosti zunanjega zraka (v nadaljnjem besedilu: zrak) z delci PM₁₀ uvrščeno v razred največje obremenjenosti,
- ukrepe za zmanjšanje onesnaženosti zraka z delci PM₁₀ za doseganje skladnosti z mejnimi vrednostmi za PM₁₀ s ciljem zmanjšati škodljive vplive na zdravje in okolje,
- spremljanje učinkov izvajanja, noveliranje in čas izvajanja ukrepov iz prejšnje alineje,
- odgovorne organe za pripravo in izvajanje ukrepov za izboljšanje kakovosti zraka, vključno z nalogami občine in države, obveznostmi povzročiteljev obremenitve, obveznostmi izvajalcev javnih služb varstva okolja ter oseb, ki izvajajo dejavnosti varstva okolja,
- podrobnejši program ukrepov za zmanjšanje onesnaženosti zraka z delci PM₁₀ (v nadaljnjem besedilu: podrobnejši program ukrepov),
- program za analizo vzrokov onesnaženosti, spremljanje učinkov ukrepov in podporo novelaciji načrta.

2. člen
(določitev območja največje obremenjenosti)

Območje obremenjenosti z delci PM₁₀ je območje Mestne občine Murska Sobota (v nadaljnjem besedilu: občina).

3. člen
(opis onesnaženja in ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti)

(1) Opis območja čezmerne onesnaženosti, analiza stanja onesnaženosti, viri onesnaževanja, vpliv virov onesnaževanja, ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti, odgovorni organi za izvajanje ukrepov za izboljšanje kakovosti zraka, vključno z nalogami občine in države, obveznosti povzročiteljev obremenitve, obveznosti izvajalcev javnih služb varstva okolja ter oseb, ki izvajajo dejavnosti varstva okolja, so določeni v prilogi, ki je sestavni del tega odloka.

(2) Pri intenzivnosti izvajanja posameznih ukrepov se upošteva tudi njihov prispevek k zmanjševanju onesnaženosti z delci PM_{2,5} in drugimi onesnaževali zunanjega zraka.

4. člen

(spodbude države in občine)

(1) Investicijski projekti gospodinjstev zamenjave kotlov na vse vrste goriv z novimi napravami za ogrevanje stavb ter obnova posameznih elementov ali celotnega zunanjšega ovoja stavb, ki jih spodbuja Eko sklad j.s. in veliki zavezanci z nepovratnimi sredstvi na podlagi predpisa, ki ureja zagotavljanje prihrankov energije pri končnih odjemalcih (v nadaljnjem besedilu: subvencije), se lahko spodbujajo z dodatnimi subvencijami države in občine.

(2) Upravičenci do spodbud za zamenjavo kotlov na vse vrste goriv z novimi kotli na lesno biomaso in vgradnjo toplotnih črpalk za ogrevanje stavb iz predpisa, ki ureja spodbujanje učinkovite rabe energije in rabe obnovljivih virov energije in predpisa, ki ureja zagotavljanje prihrankov energije pri končnih odjemalcih, do teh spodbud niso upravičeni na območju, kjer je z občinskimi akti ali lokalnim energetskega konceptom kot prednostni način ogrevanja stavb določeno daljinsko ogrevanje, razen če ti kotli niso namenjeni za daljinsko ogrevanje. Če je kot prednostni način ogrevanja določena uporaba zemeljskega plina, pa upravičenci do spodbud niso upravičeni do spodbud za zamenjavo kotlov na vse vrste goriv z novimi kotli na lesno biomaso.

(3) Občina za namen dodeljevanja subvencij zagotavlja Eko skladu j.s. in ministrstvu, pristojnemu za energijo, podatke o meji območja iz 2. člena tega odloka, na parcelo natančno in podatke o mejah območij, kjer je kot prednostni način ogrevanja določeno daljinsko ogrevanje ali uporaba zemeljskega plina, prav tako na zemljiško parcelo natančno.

(4) Veliki zavezanci pridobijo podatke iz prejšnjega odstavka od Eko sklada j.s.

(5) Eko sklad j.s. pri potrditvi programa za izboljšanje energetske učinkovitosti iz predpisa, ki ureja zagotavljanje prihrankov energije pri končnih odjemalcih upošteva določbe tega odloka.

5. člen

(kratkoročni ukrepi)

(1) Agencija za okolje Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Agencija) dnevno napoveduje možnost čezmerne onesnaženosti z delci PM10 za prihodnje dni na območju iz 2. člena tega odloka.

(2) Agencija razglasi obdobje povečane onesnaženosti s PM10 na območju iz 2. člena tega odloka v naslednjih primerih:

- če je prejšnji dan raven PM10 na vsaj enem merilnem mestu v merilni mreži agencije in občine večja od dnevne mejne vrednosti za PM10 in hkrati agencija oceni, da je zaradi predvidenih meteoroloških razmer zelo velika verjetnost, da bo do preseganj dnevne mejne vrednosti prišlo v tekočem dnevu ali

- če ni prejšnji dan raven PM10 preseгла dnevne mejne vrednosti za PM10, vendar je povprečna raven PM10 v tekočem dnevu od začetka dne do 16. ure na vsaj enem merilnem mestu v merilni mreži agencije ter Murska Sobota in sosednjih občin večja od dnevne mejne vrednosti za PM10 in hkrati agencija oceni, da je naslednji dan zaradi predvidenih meteoroloških razmer zelo velika verjetnost za preseganje mejnih vrednosti PM10.

(3) V primeru razglašene čezmerne onesnaženosti z delci PM10 je priporočljivo, da posamezniki in pravne osebe prispevajo k zmanjšanju emisij z delci PM10 tako, da:

- zmanjšajo ogrevanje stanovanjskih in poslovnih prostorov;
- uporabljajo goriva, ki sproščajo nižje emisije delcev, če imajo to možnost;
- intenzivno uporabljajo javni prevoz in druge oblike trajnostnega transporta;
- zmanjšajo uporabo osebnih vozil;
- ne izvajajo dejavnosti na prostem, ki povzročajo razpršene emisije prahu (npr. gradbišča, pometanje cest, suhega listja);
- ne uporabljajo sekundarnega ogrevanja na biomaso.

(4) Agencija razglasi prenehanje obdobja povečane onesnaženosti s PM₁₀, ko oceni, da zaradi spremenjenih meteoroloških razmer mejne vrednosti za PM₁₀ tekoči ali naslednji dan ne bodo več prekoračene.

(5) O razglasitvi in prenehanju obdobja povečane onesnaženosti s PM₁₀ iz drugega in četrtega odstavka tega člena ter o priporočilih iz tretjega odstavka tega člena agencija nemudoma obvesti občino ter sredstva javnega obveščanja.

6. člen

(podrobnejši program ukrepov)

(1) Na podlagi ukrepov iz priloge tega odloka Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) sprejme podrobnejši program ukrepov za tri koledarska leta, ki je finančno ovrednoten.

(2) Podrobnejši program ukrepov iz prejšnjega odstavka pripravi ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z občino in ga predloži vladi v sprejetje vsaka tri leta, najpozneje v treh mesecih po sprejetju odloka ali do konca septembra tistega leta, v katerem se ta program izteče, za naslednja tri leta. Podrobnejši program ukrepov se sprejme po enakem postopku kot ta odlok.

(3) Če se v okolju bistveno spremenijo okoliščine, ki imajo pomemben in takojšen vpliv na kakovost zraka, ter bi ustrezen ukrep lahko prispeval k izboljšanju kakovosti zunanega zraka, pa ni vključen v prilogo tega odloka, se podrobnejši program ukrepov iz prvega odstavka tega člena lahko dopolni s tem ukrepom.

7. člen

(program za analizo vzrokov onesnaženosti in spremljanje učinkov ukrepov)

(1) Agencija v sodelovanju z občino pripravi program za spremljanje onesnaženosti zraka, ugotavljanje vzrokov čezmernih obremenitev in analizo učinkov ukrepov.

(2) Program iz prejšnjega odstavka vsebuje:

- a) evidence in scenariji izpustov,
- b) sistem za spremljanje kakovosti zraka in disperzijskih karakteristik atmosfere,
- c) disperzijsko modeliranje,
- d) receptorsko modeliranje.

(3) Pri ugotavljanju vpliva virov na onesnaženost zraka se ločeno določa prispevek virov iz območja največje obremenjenosti iz 2. člena tega odloka ter prispevek regionalnih virov in prispevek čezmejnega onesnaževanja.

(4) Agencija pripravi letno poročilo o izvajanju programa iz prejšnjega odstavka do 31. marca za preteklo leto.

8. člen

(noveliranje načrta)

Na podlagi analize spremljanja učinkov izvajanja ukrepov iz priloge tega odloka in drugih analiz iz prejšnjega člena tega odloka ter najboljših rešitev stanja tehnike in dobrih praks ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z drugimi ministrstvi in občino predlaga vladi spremembe in dopolnitve odloka najpozneje do konca leta 2019, če so spremembe takšne narave in obsega, da zahtevajo spremembo tega odloka.

9. člen

(usklajevanje in nosilci ukrepov)

(1) Ukrepe usklajuje ministrstvo, pristojno za okolje.

(2) Nosilci ukrepov na državni ravni so ministrstva, pristojna za okolje, promet in energijo, gospodarstvo, gozdarstvo in izvajalci obveznih državnih gospodarskih javnih služb, na občinski ravni pa organi občine ter izvajalci lokalnih gospodarskih javnih služb, kakor so določeni v prilogi tega odloka.

(3) Med nosilce ukrepov se štejejo tudi osebe, ki izvajajo dejavnosti varstva okolja, in povzročitelji obremenitve (pravne in fizične osebe, ki opravljajo gospodarsko ali negospodarsko dejavnost, ter posamezniki na območju občine).

10. člen

(čas izvajanja ukrepov)

Izvajanje ukrepov iz tega odloka in programa iz prvega odstavka 6. člena tega odloka traja najmanj, dokler kakovost zunanjega zraka tri koledarska leta zapored ne doseže mejnih vrednosti za delce PM₁₀, kakor so določene v predpisu, ki ureja kakovost zunanjega zraka.

11. člen

(podrobnejši program ukrepov za obdobje 2017 do 2019)

Podrobnejši program ukrepov zmanjševanja onesnaženosti z delci PM₁₀ se za leta 2017, 2018 in 2019 sprejme v treh mesecih po sprejetju tega odloka.

12. člen

(prenehanje veljavnosti)

Z dnem uveljavitve tega odloka preneha veljati Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Kranj (Uradni list RS, št. 88/13).

13. člen

(začetek veljavnosti)

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št.
Ljubljana, dne
EVA

Vlada Republike
Slovenije
dr. Miro Cerar
predsednik

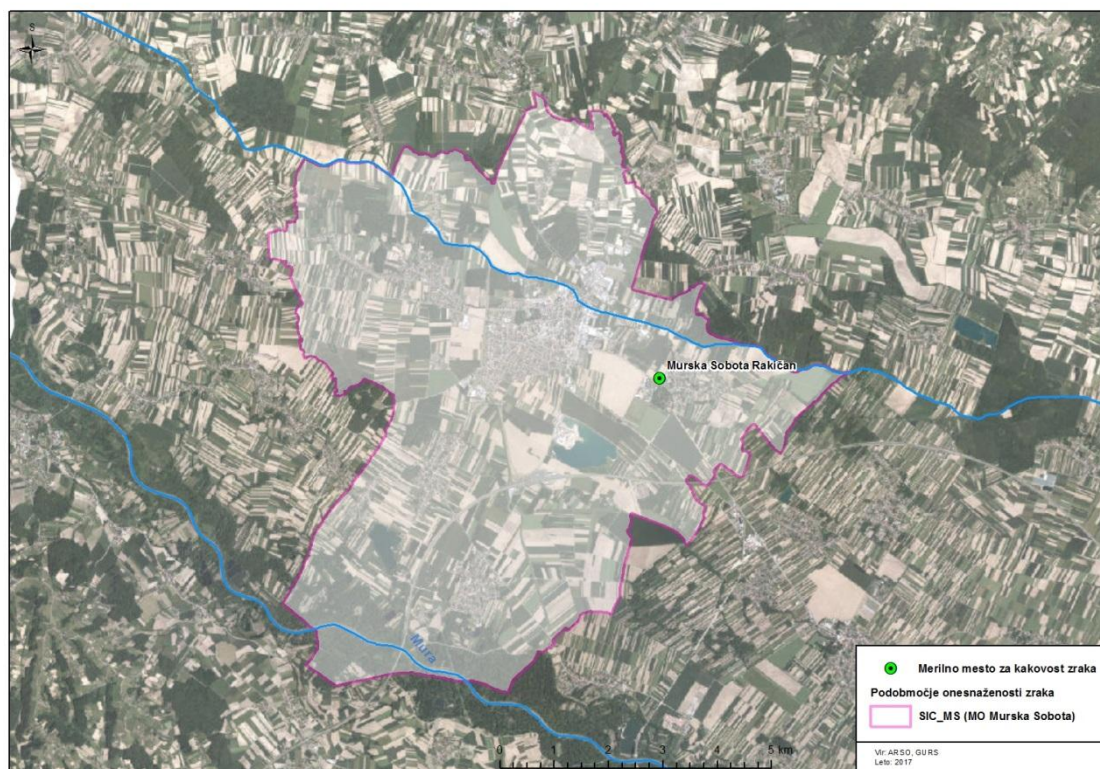
1 PRILOGA: Opis območja čezmerne onesnaženosti, analiza stanja onesnaženosti, viri onesnaževanja, vpliv virov onesnaženosti, ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti, odgovorni organi za izvajanje ukrepov**1. Opis območja prekomerne onesnaženosti**

Območje čezmerne onesnaženosti, ki obsega Mestno občino Murska Sobota, je opredeljeno kot podobmočje SIC_MS v območju SIC (celinsko območje). Na tem podobmočju so glede na Uredbo o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št 9/11 in 8/15) presežene mejne vrednosti za delce PM₁₀, zato je območje uvrščeno v I. stopnjo onesnaženosti. Območje prekomerne onesnaženosti SIC_MS se nahaja v Prekmurju, ki je pretežno ravninska pokrajina. Na območju Mestne občine Murska Sobota, ki obsega 64 km², živi približno 19.000 prebivalcev. Največje naselje je Murska Sobota. Območje je srednje prevetreno. Lokalne temperaturne inverzije, ki so značilne za doline in kotline osrednje Slovenije, so redke. Razmere za razredčevanje izpustov so neugodne predvsem v situacijah, ko nad Panonsko nižino dlje časa vztraja anticiklon in nad celotno nižino nastane subsidenčna temperaturna inverzija. Ob takšnih situacijah so temperature pogosto zelo nizke, kar pomeni povečane izpuste delcev iz individualnih kurišč in posledično visoke koncentracije delcev. Območje čezmerne onesnaženosti z vrisanim merilnim mestom, kjer se spremlja onesnaženost zraka v okviru Državne merilne mreže za spremljanje kakovosti zunanjega zraka, je prikazano na sliki 1. Na merilnem mestu Murska Sobota Rakičan se spremljajo delcev PM₁₀, NO_x in O₃. Gauss-Kruegerjevi koordinati in tip merilnega mesta ter tip območja so podani v preglednici 1.

Preglednica 1: Gauss-Kruegerjevi koordinati in tip merilnih mest ter tip območja na podobmočju SIC_MS za merilno mesto v okviru Državne merilne mreže za spremljanje kakovosti zunanjega zraka.

Merilno mesto	GKKy	GKKx	Tip merilnega mesta	Tip območja
Murska Sobota Rakičan	591591	168196	ozadje	podeželsko

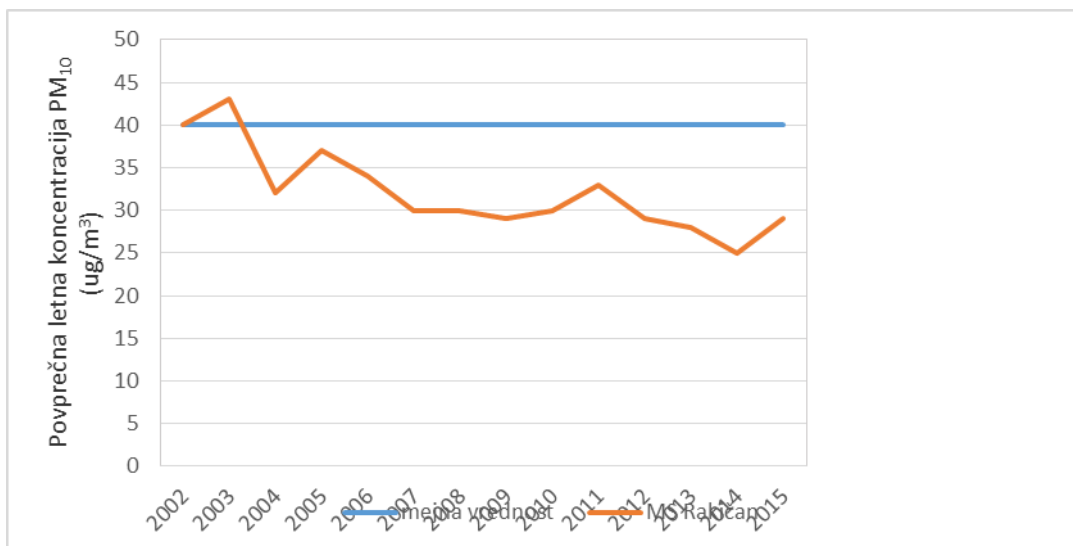

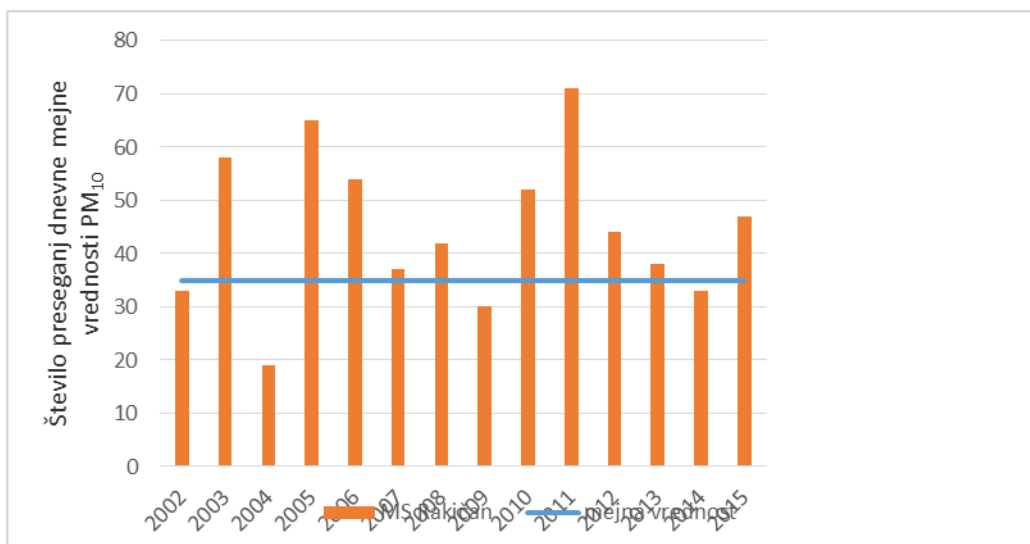
Slika 1: Območje čezmerne onesnaženosti in lokaciji merilnih mest v okviru Državne merilne mreže za spremljanje kakovosti zunanjega zraka.

2. Raven onesnaženosti z delci PM_{10}

Za delce PM_{10} so predpisane letne in dnevne mejne vrednosti. Letna mejna vrednost znaša $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, dnevna mejna pa $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in je lahko presežena največ 35-krat v koledarskem letu. Rezultati meritev ravni onesnaženosti z delci PM_{10} v obdobju med 2002 in 2015 so prikazani na slikah 2 in 3. Na sliki 2 so prikazane povprečne letne koncentracije delcev, na sliki 3 pa število preseganj dnevne mejne vrednosti v posameznem koledarskem letu. Letna mejna vrednost na merilnem mestu Murska Sobota Rakičan je bila presežena le v letu 2003. Bolj problematična so preseganja dnevne mejne vrednosti, ki so omejena na hladno polovico leta. Najbolj problematični meseci so januar in februar ter november in december. Na merilnem mestu Murska Sobota Rakičan je bilo dovoljeno število preseganj dnevne mejne vrednosti v obdobju med 2002 in 2015 preseženo skoraj vsako leto. Razlike med posameznimi leti so predvsem posledica meteoroloških pogojev v hladni polovici leta. Višje koncentracije delcev in s tem tudi večje število preseganj so povezani z daljšimi obdobji stabilnega vremena.

Slika 2: Povprečne letne vrednosti PM₁₀ na merilnem mestu v Mestni občini Murska Sobota.

Slika 3: Število preseganj dnevne mejne vrednosti PM₁₀ na merilnem mestu v Mestni občini Murska Sobota.

3. Viri onesnaževanja

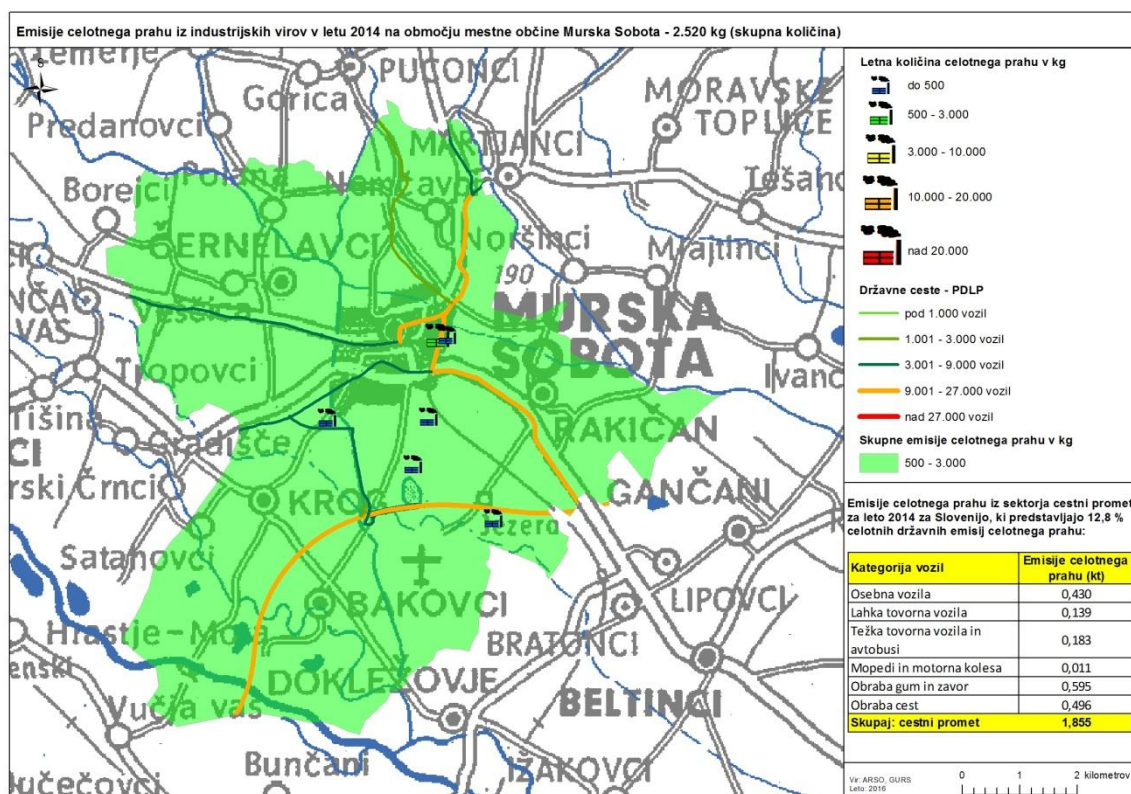
Izpusti celotnega prahu iz industrijskih virov na območju Mestne občine Murska v letu 2014 so prikazani v preglednici 2, primerjava z letom 2011 pa v preglednici 3. Lokacije posameznih večjih industrijskih virov in obremenjenost državnih cest glede na PLDP (Povprečni letni dnevni promet) so prikazane na sliki 4.

Preglednica 2: Emisije celotnega prahu iz industrijskih virov na območju Mestne občine Murska Sobota v letu 2014 (vir: REMIS, Register nepremičnih virov onesnaževanja zraka v Sloveniji)

Vir	Emisije celotnega prahu (kg/leto)
Mlinopek d.d. Murska Sobota	2,285
TAP – TOVARNA ASFALTA POMURJE d.o.o.	76
TKO D.O.O.	75
AP MS d.d.	30
Panvita EKOTEH d.o.o. Bioplinarna Jezera	29
Pomurske Mlekarnе d.d. Murska Sobota	25
Skupaj	2,520

Preglednica 3: Emisije celotnega prahu iz industrijskih virov na območju Mestne občine Murska Sobota v letih 2011 in 2014.

Leto	Emisije celotnega prahu (kg/leto)
2011	1,404
2014	2,520

Slika 4: Lokacije posameznih virov emisij celotnega prahu v Mestni občini Murska Sobota.

Na merilnem mestu Murska Sobota je bilo v letu 2009 izvedeno vzorčenje z namenom določitve virov s pomočjo receptorskega modeliranja. Najpomembnejši viri so bili povezani s prometom, izgorevanjem lesne biomase, resuspenzijo in sekundarnimi anorganskimi delci, ki nastajajo z oksidacijo in pretvorbo plinastih izpustov (predvsem SO₂, NO_x in NH₃) in imajo bolj regionalen značaj. Ker se je v zadnjem obdobju posebno na podeželju precej povečal delež gospodinjstev, ki se ogreva na lesno biomaso, rezultati porazdelitve po virih iz leta 2009 niso več reprezentativni. Poleg tega se merilno mesto Rakičan nahaja izven urbanega središča. Za relevantne podatke, ki se nanašajo na aktualno stanje v Murski Soboti, je potrebno zvesti ponovno vzorčenje v samem mestu.

4. Ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti in odgovorni organi za izvajanje ukrepov

Ukrepi za zmanjšanje onesnaženosti zraka so usmerjeni na zmanjševanje emisij zaradi ogrevanja stavb (URE in OVE in odmik od uporabe fosilnih goriv) in emisij prometa. Del ukrepov, ki ne zahtevajo velikih finančnih virov, je usmerjenih v promocijo, komuniciranje, ozaveščanje, informiranje ciljnih javnosti in na demonstracije dobrih praks in so enakovredni tistim, ki zahtevajo znatna finančna sredstva.

4.1 Ukrepi na področju spodbujanja učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije

Osnovni cilj pri načrtovanju ukrepov glede ogrevanja stavb je zmanjšanje potrebe po toplotni energiji. V naslednjem koraku so ukrepi usmerjeni v spodbujanje ogrevanja stavb z daljinskim ogrevanjem (prednostno z OVE), vključno z DOLB ter ogrevanja s plinom na zgoščenih območjih poselitve. Na preostalem delu nezgoščene poselitve pa so ukrepi usmerjeni k spodbujanju zamenjave zastarelih malih kurilnih naprav z novimi ali s toplotnimi črpalkami in ozaveščanje ter informiranje uporabnikov teh naprav o načinu upravljanja, ki povzroča čim manjše izpuste delcev.

4.1.1 Daljinsko ogrevanje

4.1.1.1 Vzdrževanje sistema daljinskega ogrevanja, njegova optimizacija in povečevanje njegove učinkovitosti ter proučitev možnosti odjema iz sistema daljinskega ogrevanja iz geotermalne energije

Mestna občina Murska Sobota (v nadaljnjem besedilu: občina) bo izvajala program daljinskega ogrevanja, v katerem je na območjih z večjo gostoto odjema, določeno na parcelno številko natančno kot prednostni vir ogrevanja določeno priključevanje na sistem daljinskega ogrevanja. Občina bo izvajala takšno politiko na območjih, na katerih že obstaja ali je predvideno omrežje daljinskega ogrevanja. Ta ukrep se upošteva pri izdajanju smernic s strani občine k vsem načrtovanim posegom v prostor.

Občina bo vzdrževala sistem daljinskega ogrevanja in ga optimizirala ter povečevala njegovo učinkovitost.

Proučila se bo možnost odjema iz sistema daljinskega ogrevanja iz geotermalne energije.

Nosilec ukrepa: občina

4.1.1.2 Povečevanje odjema iz daljinskega ogrevanja

Občina bo izvajala program povečevanja odjema iz daljinskega ogrevanja, v katerem je na območjih z večjo gostoto odjema, določeno na parcelno številko natančno obveznost priključevanja na sistem daljinskega ogrevanja kot prednostni vir ogrevanja.

Priključevanje objektov na sistem daljinskega ogrevanja se lahko spodbuja s subvencijami za postavitev toplotnih postaj. Sredstva za subvencijo bosta zagotovili država in lokalna skupnost.

Nosilke ukrepa: država, občina, Komunala, javno podjetje d.o.o., Murska Sobota

4.1.2 Ogrevanje s plinom

4.1.2.1 Širitev plinovodnega omrežja

Občina je v svojih aktih (LEK) določila, da za območja, kjer plinovodno omrežje že obstaja ali je na podlagi akta predvidena širitev plinovodnega omrežja, velja za prednostni način ogrevanja oskrba z zemeljskim plinom ali vgradnja toplotne črpalke. Ta ukrep se upošteva pri izdajanju smernic, projektnih pogojev in soglasij s strani občine k vsem načrtovanim posegom v prostor.

Koncesionar izvede širjenje plinskega omrežja v skladu s koncesijsko pogodbo in usmeritvami občine.

Nosilec ukrepa: občina, Mestni plinovodi

4.1.2.2 Priključevanje objektov na plinovodno omrežje

Zemeljski plin je okolju prijazno in najbolj kakovostno fosilno gorivo. Velik del urbaniziranega območja občine ima vzpostavljeno možnost oskrbe z zemeljskim plinom. Na teh območjih bo občina z različnimi ukrepi občane še naprej vzpodbujala k priključevanju in uporabi plina. Širitev distribucijskega omrežja zemeljskega plina v občini bo potekala skladno z občinskimi akti in izkazanim interesom občanov za priključevanje.

Država bo spodbujala zavezance skladno z Uredbo o zagotavljanju prihrankov energije, da bodo na območju občine izvajali ustrezne investicije iz uredbe s ciljem, da se poveča število gospodinjstev, ki se bodo priključila na plinovodno omrežje.

Nosilka ukrepa: država, občina, Mestni plinovodi.

4.1.3 Ukrepi na področju naprav za ogrevanje gospodinjstev

4.1.3.1 Dodatno spodbujanje zamenjav obstoječih kurilnih naprav z ustrežnejšimi kurilnimi napravami in drugimi načini ogrevanja z obnovljivimi viri energije

Zastarele kurilne naprave za ogrevanje gospodinjstev so eden izmed glavnih virov onesnaževanja zraka z delci PM₁₀. Da bi spodbudili pospešeno zamenjavo zastarelih kurilnih naprav s sodobnejšimi, varnejšimi in varčnejšimi (energetska učinkovitost novih kurilnih naprav je najmanj 90 %) in hkrati upoštevali cilje za povečanje deleža obnovljivih virov v energetske bilanci na državni ravni, se v okviru razpisov države za spodbujanje vgradnje sodobnih kurilnih naprav na biomaso, toplotnih črpalk in drugih načinov uporabe obnovljivih virov energije za ogrevanje določijo ugodni pogoji.

Subvencije države za nakup kurilnih naprav na lesno biomaso na območjih, ki je v skladu z občinskimi akti predvideno za daljinsko ogrevanje ali za oskrbo z zemeljskim plinom kot prednostnima načina ogrevanja, ne bo mogoče dobiti.

Vgradnja toplotnih črpalk na območju, kjer je kot prednostni način ogrevanja določena uporaba zemeljskega plina in na območjih, kjer ni določen prednostni način ogrevanja, se lahko spodbuja z dodatnimi subvencijami države in občine.

Nosilki ukrepa: država, občina.

4.1.3.2 Svetovanje in informiranje občanom za boljše posluževanje malih kurilnih naprav in merjenje vlažnosti lesne biomase

Dimnikarji letno prihajajo v gospodinjstva, ki imajo male kurilne naprave na trdno gorivo najmanj dvakrat letno in lahko bistveno vplivajo na porabo goriv – njihov izkoristek kot na izpuste delcev iz malih kurilnih naprav.

Izvajalci dimnikarske službe bodo ob vsakem obisku in opravljanju storitev sprotno ocenjevali:

- stanje male kurilne naprave in ustreznost njene uporabe (vzdrževanje, pomanjkljivosti, dovod zraka, ipd.),
- stanje dimnika in odvodnih naprav ter njihovo čiščenje in vzdrževanje,
- stanje trdnih goriv (da so brez kemičnih primesi in premazov; vlažnost drv) in primernost njihovega skladiščenja.

Dimnikarji bodo informirali uporabnike dimnikarskih storitev o energetski učinkovitosti malih kurilnih naprav in svetovali glede izbire, vzdrževanja in uporabe malih kurilnih naprav in z njimi povezanih dimovodnih naprav, zračnikov in pomožnih naprav.

Izvajalci dimnikarske službe kot sestavni del svoje dejavnosti svetujejo občanom glede uporabe malih kurilnih naprav, vključno s pregledom kakovosti in meritvami vlažnosti lesne biomase in s posebnim poudarkom na preprečevanju kurjenja vlažnih drv. Ob morebitnih manjših pomanjkljivostih na napravah in gorivu bodo občanom dana priporočila in navodila, kako jih odpraviti, da bodo doseženi boljši izkoristek goriva, manjši izpusti delcev in večja varnost uporabe kurilnih naprav. Ministrstvo, pristojno za okolje, bo organiziralo dodatno izobraževanje vseh izvajalcev dimnikarske službe, zagotovilo zgibanke in finančno pokritje dodatnih stroškov dimnikarskih podjetij.

Ministrstvo pristojno za okolje bo v letu 2017 vsem izvajalcem dimnikarske službe nabavilo merilnike vlažnosti drv.

Izvajalci dimnikarske službe bodo ob vsakem opravljanju storitev gospodinjstvu ponudili meritev vlažnosti drv, v vsakem primeru pa so jo dolžni opraviti na zahtevo gospodinjstva.

Izvajalci dimnikarske službe bodo dajali ob opravi svoje storitve (če bodo izmerili, da ima mala kurilna naprava majhen izkoristek in prevelike izpuste) gospodinjstvom nasvet, da je zaradi enega ali obeh vzrokov potrebno napravo zamenjati s sodobno, vključno z informacijo, da država na območjih preseganj preko razpisov Eko sklada zagotavlja po Odlokih o načrtu za kakovost zraka dodatne finančne spodbude za zamenjavo zastarelih malih kurilnih naprav.

Občinska uprava bo zagotovila promocijo svetovanja dimnikarjev v lokalnih sredstvih javnega obveščanja.

Ocenjuje se, da je glede na sedanje stanje s pravilnim posluževanjem naprav in uporabo zračno suhe biomase tehnično mogoče zmanjšati izpuste delcev iz obstoječih malih kurilnih naprav v povprečju za 50 %, porabo goriva pa za 15 %. Cilj je, da v treh letih z izobraževanjem in ozaveščanjem občanov dosežemo 20-odstotno zmanjšanje emisij trdnih delcev iz malih kurilnih naprav na trdno gorivo ter hkrati zmanjšamo specifično porabo trdnih goriv za 10 % samo s tem ukrepom.

Nosilci ukrepa: država, občina, izvajalci dimnikarske javne službe

4.1.3.3 Izobraževanje in vzpostavitev posebnega spletnega mesta za umno uporabo lesne biomase kot goriva v malih kurilnih napravah

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z ministrstvom pristojnim za gospodarstvo in ministrstvom pristojnim za gozdarstvo vzpostavi, vzdržuje in izboljšuje odzivno spletno mesto za umno uporabo lesne biomase kot goriva v malih kurilnih napravah. Občina vzpostavi povezavo na spletno stran tega ministrstva.

Za uspešno uporabo informacij s spletnih mest se izvaja promocija spletnega mesta in se informacije lahko sporočajo gospodinjstvom tudi na druge načine. Občina pred vsako kurilno sezono na krajevno primeren način oglašuje spletno mesto in v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za okolje, po svoji oceni na podlagi vsebin s spletnega mesta v gospodinjstva dostavlja ustrezna tiskana gradiva.

Ministrstvo pred začetkom kurilne sezone in v posebnem obdobju možnega poslabšanja kakovosti zraka v okviru napovedi, objavi tudi informacijo o pomebnosti pravilne uporabe lesne biomase kot goriva v malih kurilnih napravah in drugih ukrepih, ki zmanjšujejo izpuste.

Nosilki ukrepa: država, občina

4.1.3.4 Izvajanje poostrenega nadzora nad kurjenjem odpadkov v malih kurilnih napravah

Država izvaja poostren nadzor nad kurjenjem gorljivih odpadkov v malih kurilnih napravah. V ta namen bo povečala učinkovitost delovanja dimnikarske službe za izvajanje tega ukrepa in izboljša sistem za izvedbo ukrepa.

Ministrstvo pristojno za okolje bo v enem letu od sprejetju tega odloka na vladi pripravilo vse potrebne predpise in zagotovilo učinkovit sistem za nadzor ob sumu kurjenja gorljivih odpadkov v mali kurilni napravi.

Ministrstvo pristojno za okolje bo v enem letu od sprejetju tega odloka povečalo odzivnost ob prijavah suma kurjenja gorljivih odpadkov v malih kurilnih napravah.

Inšpektorat pristojen za okolje ob začetku kurilne sezone, enkrat v kurilni sezoni ter enkrat izven kurilne sezone izvaja povečano število poostrenih nadzorov. Pri tem sodeluje tudi z ministrstvom pristojnim za zdravje na tak način, da se ob ugotovljenih kršitvah intenzivno in sprotno komunicira z javnostjo s ciljem v celoti odpravi pojavljanje te kršitve.

Nosilki ukrepa: država

4.1.3.5 Zagotavljanje kakovosti lesnih goriv v malih kurilnih napravah preko skupne spletne platforme

Država vzpostavi platformo za trženje lesnih goriv v Sloveniji. Platformo vzpostavi in upravlja Gozdarski inštitut Slovenije.

Gozdarski inštitut Slovenije bo vzpostavil tudi posebno spletno stran, na kateri bodo vsi ponudniki lesne biomase ponujali svoje produkte. Na spletnih straneh bodo objavljene tudi dobre prakse o kakovosti goriv in tudi informacije glede priprave in prodaje lesne biomase za ogrevanje (tehnologije, varnost, analize, napovedi, potrebe lesne industrije, stanje in zdravje gozdov, tržna poročila in napovedi, ipd.).

Nosilec ukrepa: država

4.1.3.6 Vzpostavitev in delovanje mobilnega demonstracijskega centra za kurjenje v malih kurilnih napravah

Država bo v letih 2017-2018 vzpostavila Mobilni demonstracijski center za kurjenje v malih kurilnih napravah (v nadaljevanju: MDCMKN) s ciljem celovitega prikaza pravilne priprave drv in pravilnega kurjenja v mali kurilni napravi. S prikazom v fizični in digitalni obliki se bo obstoječim in potencialnim uporabnikom malih kurilnih naprav prenašala potrebna znanja in informacije za ekonomično in okoljsko prijazno uporabo malih kurilnih naprav.

Država bo v sodelovanju z občino zagotavljala, da bo MDCMKN deloval po celotni občini s poudarkom na pravilni pripravi drv v zimsko-pomladanskih mesecih ter za pravilno kurjenje v malih kurilnih napravah v mesecih pred začetkom kurilne sezone.

Nosilki ukrepa: država, občina

4.1.4 Horizontalni ukrepi

4.1.4.1 Lokalna energetska zasnova

Lokalni energetski koncept in odlok o načrtu kakovosti zraka se izvajata usklajeno.

Nosilka ukrepa: občina.

4.1.4.2 Informiranje in spodbujanje zmanjševanja toplotnih izgub stavb

Z zmanjševanjem toplotnih izgub stavb se zmanjšuje potreba po toploti za ogrevanje, sorazmerno s tem pa se zmanjšujejo tudi emisije onesnaževal zaradi ogrevanja. Energetska sanacija stavb je glavni dolgoročni ukrep za zmanjšanje onesnaženosti zraka.

Energetska sanacija stavb se lahko spodbuja s subvencijami države.

Občina bo zagotavljala prostore in delovno opremo za dejavnosti energetske svetovalne službe ENSVET. Delo ENSVET-a se bo okrepilo in nadgradilo v smislu obveščanja občanov o možnosti brezplačnih energetskih nasvetov, pridobivanju informacij o nepovratnih sredstvih in posojilih, ki jih Eko sklad, j. s., v okviru svojih dejavnosti namenja za zmanjševanje toplotnih izgub stavb.

Nosilci ukrepa: država, občina, ENSVET

4.1.4.3 Rezervacija območij za nizkoenergetsko gradnjo masivnih lesenih objektov ogrevanih z obnovljivimi viri energije zasnovanih in postavljenih z upoštevanjem vrednosti in meril v okolju mesta razpoznane identitetne – tradicionalne arhitekture

Občina bo pri izdelavi podrobnejših prostorskih aktov na nezgoščenih območjih poselitve, kjer nista kot prednosten način ogrevanja določena daljinsko ogrevanje in ogrevanje s plinom, investitorje spodbujala za gradnjo masivnih lesenih objektov z nizko porabo energije za ogrevanje in hlajenje z obnovljivimi viri energije.

Država lahko zagotavlja za takšno gradnjo posebne spodbude.

Priporočilo je, da se na takšnem rezerviranem območju gradijo stanovanjski ali drugi objekti, ki bodo prilagojeni in bo imel značilnosti v identitetnih objektov v prostoru pomurskih kulturnih krajin. Priporoča se, da se upoštevajo razpoznavne značilnosti kot so: stavbe so pritlične, oblika tlorisa je vzdolžna ali lomljena v obliki črka L ali U. Razmerje med ostenjem in streho 0,6 – 1,2 : 1, oblika strehe je strma dvokapnica s čopi z napušči na osončeni strani, kritina so zarezniški. Lesena konstrukcija (stebri z vpetimi plohi) je v večini primerov zaščiten z ometi (glina) in polepšana z barvo (bela, apnena). Okenske odprtine so zgoščene na osončenih fasadah, velikost je v skladu s sodobnimi zahtevami pravilne osvetlitve prostorov z dnevno svetlobo. Izvirnost likovnega oblikovanja stavbnih podrobnosti naj sledi razpoznanim značilnostim identitetnega stavbarstva.

Nosilca ukrepa: občina, država

4.1.4.4 Vzpostavi se organizirano energetska upravljanje objektov v občinski lasti.

Občina je izvedla energetska pregled vseh šol in vrtcev. Za večino javnih objektov so izdelane energetske izkaznice ali pa so v izdelavi. Do konca leta 2017 bo občina v objektih javnih zavodov ter stavbi mestne uprave uvedla energetska knjigovodstvo.

Občina prednostno načrtuje izvedbo energetske sanacije v letu 2017/2018 za naslednje objekte:

- stavba mestne uprave,
- TVD Partizan,
- grad Murska Sobota (delna sanacija).

Za ostale javne objekte (šole in vrtce) je energetska sanacija predvidena do leta 2020.

Nosilki ukrepa: občina, država.

4.1.4.5 Natančna evidenca malih kurilnih naprav

Izvajalci dimnikarske javne službe sporočajo evidence kurilnih naprav in izmerjenih vrednostih emisij dimnih plinov (vrsta, tip, starost, moč kurilne naprave, rezultati meritev dimnih plinov, vrsta goriva, vlažnost drv itd.) v posebno spletno aplikacijo (EviDim). Država izvede povezljivost evidenc o nepremičninah Geodetske uprave Republike Slovenije, evidenc kurilnih naprav in evidenc o energetskih izkaznicah stavb.

Država zagotovi, da so ti podatki direktno dostopni tudi občinam.

Nosilci ukrepa: država, izvajalci dimnikarske javne službe.

4.2 Ukrepi na področju prometa

Ukrepi na področju prometa prednostno temeljijo na prehodu (in vračanju) k trajnostni mobilnosti. Pri uporabi motorjev z notranjim izgorevanjem pa se spodbuja zamenjava takšnih motorjev z motorji brez ali z minimalnimi izpusti delcev ter k povečevanju učinkovitosti vseh vrst prometa.

4.2.1 Spodbujanje trajnostnega prevoza na ravni mesta

Občina izvaja celostno prometno strategijo mesta Murska Sobota ter sprejeti načrt trajnostne mobilnosti na območju mesta Murska Sobota. Prednostni ukrepi so naslednji:

- spodbujanje kolesarjenja z umestitvijo novih kolesarskih stez in peš prometa na vseh ravneh,
- izboljšanje sistema javnega potniškega prometa (kakovostne storitve, prestopne točke, informiranje, zagotavljanje varnosti),
- izboljšanje infrastrukture za invalide, da jim postane javni potniški promet fizično dostopen,
- izboljšanje dostopnosti šol, vrtcev, bolnišnice,
- odprava omejitev gibanja gibalno omejenih oseb na infrastrukturi, javnih površinah in vstopih v javne stavbe in poslovne prostore,
- zagotovitev večje prometne varnosti za šolajočo se mladino,
- zmanjšanje nasprotovanj med različnimi oblikami prometa,
- zmanjšanje negativnega vpliva prometa na zdravje,
- povečanje izbire ciljev potovanj s sistemom javnega potniškega prometa,
- zmanjšanje oziroma ustavitve rasti obsega cestnega prometa,
- urejanje mirujočega prometa,
- zbrane parkirnine se namensko uporabijo za ukrepe spodbujanja javnega potniškega prometa in ukrepe za zmanjševanje onesnaženosti zraka,
- razbremenitev prometa v središču mesta z izgradnjo potrebnih obvoznic okrog mesta Murska Sobota.

Nosilki ukrepa: občina, država (v delu, ki se nanaša na obvoznice in spodbud JPP).

4.2.2 Nadgradnja mestnega potniškega prometa

Občina izboljša učinkovitost mestnega potniškega prometa z naslednjimi ukrepi:

- mestni avtobus ostaja še naprej brezplačen,
- zagotovitev primerne stopnje informiranosti uporabnikov na postajališčih,
- izboljšanje kakovosti in ugleda storitev javnega potniškega prometa,
- spodbujanje delodajalcev in zaposlenih k uporabi javnega potniškega prometa za prevoz na delo,
- vključevanje delodajalcev v pripravo voznih redov,
- promocija storitev in spodbujanje uporabe javnega potniškega prometa pri otrocih in njihovih starših - skrbnikih,
- zagotavljanje prometne in osebne varnosti,
- prilagajanje spremenjenim gospodarskim in družbenim razmeram.

Nosilka ukrepa: občina, izvajalec JPP.

4.2.3 Zagotovitev parkiranja koles

Občina zagotovi izgradnjo in ureditev parkirišč za parkiranje in varno shranjevanje koles pred najbolj obiskanimi javnimi stavbami v mestu ter na drugih območjih parkiranja koles (železniška postaja, avtobusna postaja, Slovenska ulica, Soboško jezero).

Občina bo izvedla ukrepe v skladu s Celostno prometno strategijo.

Nosilka ukrepa: občina.

4.2.4 Nadgraditev obstoječih postaj/postajališč JPP za večjo prometno varnost in standarde kakovosti storitev JPP

Občina zagotovi izboljšanje povezav pločnikov do avtobusnih postajališč in ureditev varnih dostopov. Občina nadgradi avtobusno postajo in avtobusna postajališča, da bodo zadoščala sodobnim standardom in bodo lahko dostopna tudi invalidom.

Kakovostno omrežje JPP bo občina zagotavljala predvsem z izboljšanjem pokritosti mesta, pogostostjo voženj in možnosti prestopov med mestnimi in primestnimi avtobusi ter vlaki.

Občina in podjetje za izvajanje mestnega in priimestenega prometa zagotovita na odzivnih spletnih straneh ažurne - odzivne podatke o voznih redih in realne podatke o prihodu avtobusov na postajališče.

Nosilka ukrepa: občina.

4.2.5 Trajnostna parkirna politika

Z učinkovito povezavo parkirišč na mestnem obrobju z javnim potniškim prometom ter kolesarsko povezavo bo mestno središče postalo prometno manj obremenjeno.

V prostorskih aktih občine so določene lokacije novih parkirnih hiš in garaž.

Nosilka ukrepa: občina.

4.2.6 Urejanje javnega potniškega prometa

Ob obnovi voznega parka izvajalca JPP se pospešeno izvaja zamenjava vozil, ki ustrezajo najmanj standardu EEV ali Euro VI. Ukrep se podpira s subvencijami države.

Za povečevanje deleža javnega potniškega prometa se prilagodi vozni red z možnostjo povečanja pogostnosti odhodov mestnih avtobusov z uvedbo informacij na elektronski tabli in prilagodi vozne rede avtobusov šolskim urnikom.

Posebna pozornost se nameni povezavam naselij z železniškimi postajami za zadovoljitev potreb po mobilnosti dnevnih migrantov, pri čemer je treba zagotoviti večjo točnost in zanesljivost železniškega prometa. Vozni redi in povezave rednih in šolskih prog prevozov se dodatno uskladijo.

Nosilci ukrepa: občina, država, prevoznik.

4.2.7 Spodbujanje izdelave mobilnostnih načrtov in trajnostne mobilnosti

Subjekti javnega sektorja in gospodarstva na območju občine, ki v letu 2016 še niso izdelali mobilnostnih načrtov in ki imajo več kot 30 zaposlenih, za svoje potrebe, izdelajo mobilnostne načrte, v katerih določijo ukrepe za povečanje trajnostne mobilnosti.

Občina bo v letu 2017 sprejela Celostno prometno strategijo. Državni organi in drugi subjekti javnega sektorja ter gospodarstva na območju občine morajo ukrepe iz svojih načrtov medsebojno uskladiti.

Državni organi in drugi subjekti javnega sektorja ter gospodarstva izvajajo ukrepe iz načrta in po potrebi ažurirajo načrte.

Nosilci ukrepa: občina, država, posamezni subjekti javnega sektorja in gospodarski sektor.

4.2.8 Preusmeritev tovornega prometa na železnico

Zaradi večjega števila tovornega prometa, ki ga uporabljajo predvsem večji industrijski obrati, ki delujejo v industriji, se ocenjuje, da so emisije prahu iz tovornega cestnega prometa dokaj visoke, zato jih je treba bistveno zmanjšati. Preučijo se možnosti, da se večji del tovornega prometa preusmeri na železnico.

Nosilci ukrepa: država, občina, izvajalci gospodarskih dejavnosti, ki imajo svoje obrate na območju občine, Slovenske železnice in Gospodarska zbornica Slovenije.

4.2.9 Optimizacija zimskega posipanja in soljenja cest

Ceste se bodo v čim večji meri plužile, da bo manjša potreba po posipanju. Ceste se bo posipalo le s soljo (natrijevim kloridom) oziroma s soljo z dodatki kalcijevih in magnezijev kloridov. Posipanje z drobljenimi kamnitimi agregati je dopustno samo v izjemnih primerih posebnih vremenskih situacij. Ti izjemni primeri se opredelijo v planih zimske službe. Navedeno velja tudi za posipanje površin za pešce. Posip s kamnitimi agregati se še vedno dopusti na malo ali zelo malo obremenjenih cestah nižjega reda na makadamskih voziščih, kjer bi drugačen način zimskega vzdrževanja povzročal prevelike težave pri odvijanju prometa. Ti odseki cest morajo biti opredeljeni v planih zimske službe.

Nosilki ukrepa: občina, država, izvajalci zimske službe

4.2.10 Komunalna vozila in taksi služba

Vozni park komunalnih služb se bo postopoma obnavljal z vozili na stisnjen zemeljski plin, hibridni pogon ali električni pogon. Dopusten je tudi nakup vozil na pogon z notranjim izgorevanjem, ki ustrezajo najmanj standardu Euro VI.

Občina določi pogoje za taksi službo in izvajalce dostavnih služb ter jih spodbuja k uporabi okolju prijaznih vozil, ki bodo prispevala k zmanjšanju emisij prašnih delcev.

Podjetja pripravijo akcijske načrte za uvajanje okolju prijaznih vozil v svoje vozne parke.

Država lahko zagotovi dodatne spodbude za zamenjavo vozil.

Nosilci ukrepa: država, občina, izvajalci občinskih komunalnih javnih služb, taxi služb, dostavnih služb.

4.2.11 Spodbujanje elektromobilnosti in njen preboj

Ne glede na to, da je končni cilj z vidika kakovosti zraka prehod k prevozu blaga na železnici in k trajnostni mobilnosti potnikov, lahko v prehodnem obdobju prehod dizelskih motorjev osebnih avtomobilov k elektromotorjem pomembno prispeva k zmanjšanju izpustov delcev.

V skladu z bodočim razvojem elektromobilnosti v Sloveniji se bodo za preboj in večji obseg elektromobilnosti izvajali zlasti naslednji ukrepi:

Občina in država bosta usklajeno zagotavljali ukrepe za odpravljanje ovir za preboj elektromobilnosti ter spodbujanje elektromobilnosti, zlasti pa še:

- občina bo na svojih zemljiščih omogočila postavitve ustrezne pametne polnilne infrastrukture ob upravnih občinskih objektih, ob objektih Upravnih enot, fakultet, študentskih domov, bolnišnic in zdravstvenih domov in drugih objektih občinske in državne javne uprave, kjer imajo občani dnevne opravke. Občina bo po ureditvi - rezervaciji zemljišč ponudila ustrezno usposobljenemu subjektu, ki izvaja dejavnost storitve polnjenja, da postavi ustrezno pametno polnilno infrastrukturo, pri čemer bodo polnilnice delovale pri pobiranju stroškov polnjenja, pobiranja parkirnine ob možnostih sodobnih načinov plačila,
- občina (oziroma upravniki parkirišč z nad 50 parkirnimi mesti) bo na javnih parkiriščih v mestu zagotovila, da bo vsaj 2% parkirnih mest opremljenih z ustrezno pametno polnilno infrastrukturo. Občina bo po ureditvi - rezervaciji zemljišč ponudila ustrezno usposobljenemu subjektu, ki izvaja dejavnost storitve polnjenja, da postavi ustrezno pametno polnilno infrastrukturo, pri čemer bodo polnilnice omogočale uporabo sodobnih načinov plačila,
- občina bo s predpisi uredila, da morajo bodoči investitorji skupnih stanovanjskih stavb od leta 2018 naprej na parkiriščih lastnikov stanovanj, kjer je več kot 30 parkirnih mest, zagotoviti na to število parkirnih mest vsaj eno parkirno mesto rezervirano za parkiranje in opremljeno z ustrezno pametno polnilno infrastrukturo,
- občina spodbuja trgovce in gostince, da opremijo parkirne površine z ustrezno pametno polnilno infrastrukturo
- občina bo spodbujala zamenjavo zastarelih komunalnih vozil z nizkimi emisijskimi razredi EURO z hibridnimi ali elektro vozili, pri čemer bodo komunalna podjetja postopno zagotovila potrebno pametno polnilno infrastrukturo,
- država bo glede na finančne vire za vsaj tri leta zagotavljala ustrezne spodbude za nakup osebnih in poslovnih vozil, avtobusov in komunalnih vozil, pri čemer bo delež spodbud z območji s slabo kakovostjo zraka višji,
- država lahko zagotavlja dodatne spodbude za infrastrukturo za elektromobilnost.

Nosilki ukrepa: občina, država

4.2.12 Spodbujanje uporabe stisnjene zemeljskega plina

Ekološki vidik je v prometnem planiranju postal eden izmed najpomembnejših postavk pri razvoju in načrtovanju novih rešitev. Za doseganje zelenih okoljskih in tudi ekonomskih ciljev je potrebno ob prometnem planiranju upoštevati tudi smernice razvoja trajnostne mobilnosti, del katerih je uvajanje alternativnih pogonskih goriv. Kot okoljsko, ekonomsko in tehnološko najprimernejše alternativno pogonsko gorivo se vse bolj uveljavlja stisnjen zemeljski plin oz. CNG (ang. Compressed Natural Gas - CNG).

Uporabo CNG je potrebno spodbujati predvsem:

- v javnem potniškem prometu občine,
- v občinskih javnih gospodarskih službah,
- v ostalih storitvenih panogah (taxi služba, pošta, prevozniki,...),
- v osebem potniškem prometu.

Skladno z zelo načelnimi in splošnimi usmeritvami Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020, ter ostalih usmeritev iz področja varovanja zraka je potrebno koncipirati polnilno infrastrukturo z naslednjimi cilji:

- razviti je potrebno tipske polnilne postaje, katere bodo zadostile potrebe (kapacitete polnjenja) veliki večini uporabnikov,

- usmeriti se je potrebno primarno v oskrbo vozil, hkrati pa izkoristiti ostale potencialne stisnjenega zemeljskega plina in polnilne infrastrukture (polnjenje premičnih zalogovnikov za nadomeščanje ekonomsko manj ugodnih energentov: kurilno olje in utekočinjen naftni plin),
- ob polnilni postaji za stisnjen zemeljski plin je potrebno na polnilnico umestiti tudi polnilno postajo za električna vozila z zadostno kapaciteto (hitre polnilne postaje),
- nujno je vključevanje obnovljivih virov energije (biometan),
- objekt mora biti izveden skladno s standardi oz. usmeritvami iz področja učinkovite rabe energije.

Nosilki ukrepa: občina, država, Mestni plinovodi

4.2.13 Izboljšanje cestne infrastrukture, namenjene kolesarjem in pešcem

Izboljša se cestna infrastruktura, namenjena pešcem in kolesarjem ob državnih cestah, da bi omogočili nemotorizirane oblike prevoza iz bližnjih zaselkov. Občina in država izdelata načrt, da se vse kolesarske steze povežejo v enotno omrežje in da se zagotovi izvedbo teh povezav najmanj do konca leta 2020.

Nosilki ukrepa: država, občina.

4.2.14 Omejevanja in umirjanje prometa

Občina izvaja načrt omejevanja in umirjanja prometa – uvajanje »cone 30« na mestnih ulicah, kjer je veliko žrtev prometa in so najbolj ranljivi otroci.

Posebna pozornost bo pri omejevanju in umirjanju prometa poleg prometne varnosti dana še posebej za urejanje problematičnih pešcon in izpostavljenih območij za varen in učinkovit kolesarski promet (prenova mestnega središča (Slovenska ulica, Trg zmage, del Cvetkove in Zvezne ulice, Kardoševe ulice), krožišče Gregorčičeva – Lendavska ulica, itd.).

Sicer pa bo občina izvedla ukrepe v skladu z izdelano Celostno prometno strategijo.

Nosilec: občina, država

4.2.15 Odprava zastojev v prometu in zagotavljanje visoke pretočnosti v prometu

V času, dokler zavzemajo osebni avtomobili večino v prevozu oseb, je eden od pomembnih ukrepov odprava zastojev in povečanje prepustnosti v prometu, pri čemer ima še posebno prednost zagotavljanje pretočnosti za JPP.

Na območju občine bo v okviru Celostne prometne strategije izvedena ustrezna analiza prepustnosti prometa ter bodo na tej podlagi izvedeni zlasti naslednji ukrepi:

- na območju občine je predvidena gradnja južne, vzhodne in zahodne obvoznice, ki se zgradijo v nekaj letih,
- izgradnji krožišč na križiščih, kjer so evidentirane prometne nesreče in zastoji,
- izvedba dodatnega razvrščevalnega pasu za zavijanje v križiščih, kjer bo možno zagotoviti zemljišča,
- posodobitev cestne infrastrukture ob trgovskih centrih,
- nadgradnja semaforjev s senzorji in uravnavanje prometa na osnovi zgoščenosti prometa,
- izključevanje semaforjev izven »dnevne potrebe – v nočnih urah«,

- uvedba zavijanja desno kljub rdeči luči na križiščih,
- u naslednjimi ukrepi za zagotavljanje prednosti JPP na območju občine: zaris postajališč na cestiščih,
- v času »množičnih« prireditev v občini se bodo izvajali naslednji ukrepi: javnost se obvesti preko spletnih strani, publikacij in drugih medijev o prostih površinah s parkirnimi mesti ter o lokaciji P&R v kombinaciji z JPP.

4.2.16 Spodbujanje zamenjav pogona – goriva osebnih avtomobilov

V času, dokler zavzemajo osebni avtomobili večino v prevozu oseb, je eden od pomembnih ukrepov tudi zamenjava avtomobilov z dizelskim motorjem z priredbo avtomobilov na pogon na stisnjen zemeljski plin (CNG) in bioplin.

Država, občina in dobavitelji navedenih energentov proučijo možnosti ter potrebne pospeševalne ukrepe, da se z vgradnjo – prilagoditvijo motorjev ob vožnjah z navedenimi avtomobili izpusti iz njih zmanjšali.

Država lahko zagotovi dodatne spodbude za prilagoditev vozil za pogon z navedenimi plini.

Nosilki ukrepa: občina, država.

4.2.17 Priročnik in promocija varčne vožnje (prilagojen za kakovost zraka)

Država izdela s ciljem zmanjšanja porabe goriva, varne vožnje zmanjšanja izpustov delcev priročnik varčne vožnje in ga umesti na spletno stran kakovosti zraka.

Država izvaja letno posamične aktivnosti varčne vožnje v različnih oblikah in komunicira na to temo z različnimi deležniki.

Občina se bo na svoj krajevno primeren način vključevala v komuniciranje ter uporabljala izdelan priročnik in druga gradiva, ki jih bo pripravila država.

Nosilki ukrepa: občina, država.

4.2.18 Ustanavljanje klubov lastnikov avtomobilov in skupne uporabe avtomobilov

S ciljem zmanjševanja števila avtomobilov bo država v sodelovanju z občino spodbujala in promovirala ustanavljanje lokalnih klubov lastnikov avtomobilov za skupno rabo avtomobilov. Namen skupne uporabe avtomobilov je, da skupinski lastniki avtomobilov skupno načrtujejo deljeno uporabo avtomobilov ter jih tudi skupaj vzdržujejo.

Nosilki ukrepa: država, občina

4.2.19 Zagotavljanje prevoza na klic gibalno oviranim osebam in skupinam ljudi, ki nimajo ali ne želijo imeti osebnega avtomobila ter prevoza z območij, kjer ni smiselno imeti JPP z rednim voznim redom (prevoz na »zahtevo«)

S ciljem zmanjševanja osebnih avtomobilov bo občina spodbujala uvedbo prevoza na "zahtevo" za gibalno ovirane osebe in skupine ljudi, ki nimajo ali ne želijo imeti osebnega avtomobila (v okviru

mestnega JPP ali druge zasebne pobude npr. upokojenci kot dodaten zaslužek), da bi se na ta način zagotovil prevoz z območij, kjer ni smiselno imeti JPP z rednim voznim redom.

Nosilec: občina

4.2.20 Stimulacija prihoda v službo na trajnostni način

Ministrstvo pristojno za promet v sodelovanju z ministrstvi pristojnimi za okolje, gospodarstvo, javno upravo in zdravje prouči še druge možnosti stimuliranja prihoda v službo na trajnostni način vključno z ugodnejšim vračilom potnih stroškov.

Ministrstvo za javno upravo po ugotovitvi novega modela povrnitve potnih stroškov le-tega takoj uvede v uporabo, ministrstvo pristojno za gospodarstvo ga v sodelovanju z GZS skuša uvesti tudi v gospodarstvo.

Nosilki ukrepa: država, GZS

4.2.21 Zagotavljanje prevoza koles na avtobusih in vlakih v primestnem in medkrajevem prometu

Ministrstvo pristojno za promet, v sodelovanju z izvajalci primestnega in medkrajevnega avtobusnega in železniškega prometa, začne v letu 2017 uvajati – zagotavljati prevoz koles na avtobusih in v vlakih.

Nosilec ukrepa: država

4.2.22 Ureditev kolesarskih stez in ureditev cestišč za uporabo koles ter odprava ključnih pomanjkljivosti za množično uporabo kolesarjenja za dnevne opravke

Občina bo pregledala vse kolesarske poti, ki jih bi lahko potencialno dejansko uporabljalo več kolesarjev za dnevne opravke (delo v službo, prihod v šole, prihod do državnih-občinskih in javnih mest, prostočasne aktivnosti, trgovine in lokali, parki,...) ter ugotovila ključne pomanjkljivosti, kot so: manjkajoči deli kolesarskih stez; ovire na stezah; nepravilno ali pomanjkljivo postavljena križanja kolesarskih stez s cestami; nepravilno ali pomanjkljivo postavljena križanja kolesarskih stez s pločniki; nepravilno ali pomanjkljivo postavljena križanja kolesarskih stez z avtobusnimi postajališči; neosvetljeni deli stez; pomanjkljive označbe; nevarna križanja; luknje na stezah in cestah; pomanjkljivosti čiščenja pločnikov pozimi; pomanjkanje varnih stojal za kolesa; relativno nizka kolesarska kultura posameznikov; uporaba kolesarskih stez z kolesi na motorni pogon; itd).

Na osnovi analize bo občina takoj začela odpravljati vse pomanjkljivosti.

Nosilec: občina

4.2.23 Sprotna in intenzivna promocija novih kolesarskih stez

Občina bo skupaj z drugimi deležniki (kolesarske mreže, športna združenja, organizacije s področja varovanja okolja, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja, ipd.) sprotno ob »otvoritvi« kolesarskih stez, kolesarskih prireditvah (in športnih in rekreacijskih) in ob vseh prilikah ter zlasti ob začetku kolesarske sezone vedno znova in znova promovirala kolesarjenje za prevoz v službo in rednimi dnevnimi opravki.

Ministrstvo pristojno za okolje postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela stroškov), pri čemer se vsa gradiva in promocijski material označijo z glavo ministrstvo pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji ter navedbo, da Ministrstvo pristojno za okolje podpira (in sofinancira) področje – prireditev s ciljem trajnih učinkov na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

Nosilec: država, občina

4.2.24 Sprotna in intenzivna promocija uporabe JPP

Občina bo skupaj z drugimi deležniki (upokojenska združenja, delodajalci, organizacije s področja varovanja okolja, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja, ipd.) sprotno ob »otvoritvi« novih avtobusnih prog, ob uvedbi novih avtobusov in ob vseh prilikah ter zlasti ob začetku šolske sezone, ob začetku študijskega leta in drugih prilikah znova in znova promovirala JPP za prevoz v službo in redne dnevne opravke .

Ministrstvi, pristojna za okolje, in za promet, bosta aktivno sodelovali pri aktivnostih.

Nosilec: država, občina

4.2.25 Ureditev pločnikov, varni prehodi za pešce in odprava ključnih pomanjkljivosti za množično uporabo pešhoje za dnevne opravke

Občine bodo pregledale večino poti – pločnikov in prehodov za pešce, ki jih bi lahko potencialno dejansko uporabljalo več pešcev za dnevne opravke (delo v službo, prihod v šole, prihod do državnih-občinskih in javnih mest, prostočasne aktivnosti, trgovine in lokali, parki,...) ter ugotovile ključne pomankljivosti, kot so: manjkajoči deli pločnikov; ovire na pločnikih; nepravilno ali pomanjkljivo postavljeni prehodi za pešce; neosvetljeni deli cest; nevarna križanja; luknje na cestah in škropljenje pešcev ob dežju; pomanjkljivosti čiščenja pločnikov pozimi; itd).

Na osnovi analize bo občina takoj začela odpravljati vse pomankljivosti.

V mestu se bodo vzpostavile pešcane (tudi skupaj z ukrepi omejevanja in umirjanja prometa) zagotovile v času izvajanja načrta na območju ožjega mestnega središča.

Občina bo skupaj z državo promovirala nove pešcane in komunicirala z občani, da bodo nove pešcane dejansko takoj začeli dnevno uporabljati in s tem zmanjšali dnevno uporabo avtomobila.

Nosilec: država, občina

4.2.26 Promocija – kampanje:

a) pešhoje in pohodništva

Občina ter država bodo skupaj z drugimi deležniki (upokojenska združenja, delodajalci, organizacije s področja varovanja okolja, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja, kulturna društva, ipd.) ob prilikah pohodništva ob množični udeležbi in drugih prilikah promovirale pešhojo in pohodništvo tudi v funkciji dnevne uporabe hoje v službo in drugih opravkov, vključno s kombinacijo uporabo JPP (pešhoja do postajališč in postaj) s ciljem, da bi kakovost zraka ostala ustrezna.

Ministrstvo pristojno za okolje postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela dela stroškov), pri čemer se vsa gradiva in promocijski material označijo z glavo ministrstvo pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji ter navedbo, da ministrstvo pristojno za okolje podpira (in sofinancira) področje – prirediteljev s ciljem trajnih učinkov na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

b) pešhoje in tekaštva – maraton

Občina bo skupaj z drugimi deležniki (športna društva, kulturna društva, pohodniška društva, organizatorji športnih prireditev in maratonov, delodajalci, organizacije s področja varovanja okolja, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja, ipd.) sproti ob pohodih, tekaških tekmah in prireditvah ter ob maratonih in ob vseh prilikah znova in znova promovirale pešhojo in pohodništvo tudi v funkciji dnevne uporabe hoje v službo in drugih opravkov, vključno s kombinacijo uporabo JPP (pešhoja do postajališč in postaj) s ciljem, da bi kakovost zraka ostala ustrezna.

Ministrstvo pristojno za okolje postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela dela stroškov), pri čemer se vsa gradiva in promocijski material označijo z glavo ministrstvo pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji ter navedbo, da Ministrstvo pristojno za okolje podpira (in sofinancira) področje – prirediteljev s ciljem trajnih učinkov na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

c) pešhoje in planinarjenja

Občina in država bosta skupaj z drugimi deležniki (upokojenska združenja, delodajalci, organizacije s področja varovanja okolja, organizacije s področja varovanja zdravja, turistična združenja, planinska društva ipd.) znova in znova promovirale pešhojo in pohodništvo tudi v funkciji dnevne uporabe hoje v službo in drugih opravkov, vključno s kombinacijo uporabo JPP (pešhoja do postajališč in postaj) s ciljem, da bi kakovost zraka ostala ustrezna.

Ministrstvo pristojno za okolje postane promotor, soorganizator (in po potrebi tudi plačnik dela dela stroškov), pri čemer se vsa gradiva in promocijski material označijo z glavo ministrstvo pristojnega za okolje, označbami kakovosti zraka v Sloveniji ter navedbo, da Ministrstvo pristojno za okolje podpira (in sofinancira) področje – prirediteljev s ciljem trajnih učinkov na zdravje in okolje z vidika kakovosti zraka.

Nosilec: država, občina

4.2.27 Kolesu prijazna vrtec in šola

Vrtci in osnovne šole so na področju prometa glede načina prihoda – prevoza otroka v šolo – vrtec eden večjih povzročiteljev – sprožilcev slabe kakovosti zraka, zato je zelo pomembno, da se izkoristijo vse možnosti za izboljšanje kakovosti zraka tudi na ta način.

Občina bo v sodelovanju z vsemi vrtci na svojem območju proučila vse možnosti drugega načina prihoda – prevoza otrok v vrtec, tako da se bo v vrtec pripeljalo z osebnim avtomobilom čim manj otrok.

Občina bo v sodelovanju z vrtcem po eni strani odpravila na gravitacijskem območju prevoza otrok vse ovire in na drugi strani vzpostavila vse potrebne pogoje, da se bo delež prihoda otrok v vrtec peš, s kolesom ali z javnim potniškim prometom povečal.

Nosilec: občina

4.2.28 Peš v šolo

Otroci vrtcev in otroci (nižjih razredov) osnovnih šol se morajo v večjem obsegu vrniti k pešhoji, kar pomeni zlasti manj voženj z avti njihovih staršev.

Občina bo v sodelovanju z vrtci in osnovnimi šolami ter »skupnostni staršev« dogovorila ukrepe, ki bodo povečali pešhojo v vrtce in šole:

- preveritev varnostnih okoliščin in izvedba ustreznih ukrepov,
- preveritev prometnovarnostnih okoliščin in izvedba ustreznih ukrepov,
- odstranitev vseh »logističnih« ovir in preprek od gravitacijskih območij na poti do šole,
- vzpostavitev vseh potrebnih infrastrukturnih objektov in naprav za učinkovit in varen prihod otrok v šolo.

Občina bo v sodelovanju s starši ter šolami ponovno preverila ustreznost zagotavljanja avtobusnih prevozov otrok v šolo in jih po potrebi spremenila s cilji:

- da se nepotrebni avtobusni prevozi v bližini šol ukinejo;
- da se na daljnjih območjih, kjer ni avtobusnega prevoza v šolo le-ta na novo uvede,
- predvsem pa, da se celotne generacije mladih skupaj s starši spet zavejo pešhoje kot najbolj naravnega premikanja človeka.

Nosilec: občina

4.2.29 Uvedba izposoje koles v občini

Občina bo najpozneje v letu 2018 nadgradila sistem izposoje koles ter v ta namen nabavila 5 dodatnih koles. Za izvajanje sistema izposoje koles bo na območju občine zagotovila najmanj dva dodatna kraja izposoje. Sistem izposoje koles se bo nadgrajeval skladno s celotno prometno strategijo.

Država lahko zagotovi dodatne spodbude za uvedbo sistema v občini.

Nosilec: država, občina

4.3 Ukrepi na drugih področjih

4.3.1 Podporni in drugi ukrepi

4.3.1.1 Povečanje učinkovitosti javne uprave za boljšo kakovost zraka

Izraba možnosti svetovnega spleta za delovanje javne uprave in celotnega javnega sektorja ter javnih služb.

Javna uprava, celoten javen sektor in javne službe lahko za svoje delovanje bolje izkrostitijo možnosti svetovnega spleta za manjše obremenjevanje okolja, tudi na področju kakovosti zraka.

Javna uprava, javni sektor in javne službe bodo izrabile vse možnosti, ki jih omogoča svetovni splet, da bodo zasebni in poslovni uporabniki lahko urejali svoje zadeve z navedenimi subjekti javnega sektorja na daljavo preko svetovnega spleta brez, da bi morali fizično oditi do poslovnih prostorov teh subjektov.

V ta namen bodo navedeni poslovni subjekti v naslednjih treh letih prenesli še večji delež svojega poslovanja preko svetovnega spleta in bodo potrebe, da bodo zasebni in poslovni uporabniki hodili k njim fizično, prepolovili.

Nosilci: država, občina in vsi subjekti javnega sektorja ter javnih služb z njune pristojnosti

4.3.1.2 Ozelenitev mesta

Na površine rastlin se adsorbirajo delci in na ta način pripomorejo k znižanju koncentracij delcev v zraku. Rastline absorbirajo tudi druga onesnaževala, kakor so dušikovi oksidi in ozon in tako pripomorejo k izboljšanju kakovosti zraka. Zelene površine prispevajo tudi k zmanjševanju mestnega toplotnega otoka, izboljšajo mikroklimo in so eden izmed ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam. Obstoječe zelene površine v mestu se skrbno varujejo, hkrati pa se pri načrtovanju novih zelenih površin upošteva njihov pomen za kakovost zraka tako pri obsegu novih zelenih površin kakor tudi pri izbiri vrst zasajenih rastlin. Posebna pozornost se namenja zasajevanju območij ob avtocesti.

Nosilki ukrepa: občina, država.

4.3.1.3 Delovanje posebnega spletnega mesta za kakovost zraka in njegovo izboljševanje

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z občino vzpostavi spletno mesto za kakovost zraka z naslednjimi vsebinami:

- pomen kakovosti zraka;
- pomen čistega zraka za zdravje;
- letni podatki o preteklih emisijah in temeljne značilnosti teh emisij glede na čas (analize, trendi ipd.) in podatki o učinkih ukrepov;
- viri emisij po skupinah (male kurilne naprave, promet, industrija in drugi viri),
- ukrepi za izboljšanje kakovosti zraka, ki jih lahko v vsakodnevem življenju izvajajo posamezniki in gospodinjstva;
- kratkoročni ukrepi, ki so predvideni pri nekajdnevem zaporednem in visokem preseganju mejnih vrednosti;
- dostop do tega odloka;
- povezave na druga spletna mesta s področja vsebin kakovosti zraka (EU, organizacije civilne družbe s področja kakovosti zraka, evropska mesta in regije);
- povezave na spletna mesta občine v zvezi s kakovostjo zunanjega zraka
- kontaktni podatki.

Za uspešno uporabo informacij s spletnega mesta se izvaja promocija spletnega mesta in se informacije sporočajo gospodinjstvom tudi na druge načine.

Nosilki ukrepa: država, občina.

4.3.1.4 Izvajanje stalne medsektorske sociološko-ekonomske analize kot podlage za načrtovanje ukrepov

Ministrstvo, pristojno za okolje, izvaja stalno medsektorsko sociološko-ekonomsko analizo o socioloških, ekonomskih in drugih okoliščinah ter pogojih za ravnanje ljudi in gospodinjstev glede kakovosti zraka. Na podlagi rezultatov analize je treba letno čimbolj natančno načrtovati uporabo virov za izboljšanje kakovosti zraka ter spremembe načrtov za kakovost zraka.

Nosilka ukrepa: država

4.3.1.5 Izobraževanje in ozaveščanje o kakovosti zunanjega zraka

Ministrstvo, pristojno za okolje, ministrstvo pristojno za zdravje in občine skupaj izvajajo akcije izobraževanja in ozaveščanja javnosti – kampanje o kakovosti zraka in o tem odloku takoj po sprejetju tega odloka.

Kampanje so osredotočene vsakokrat na drug in konkreten vidik kakovosti zraka.

Nosilki ukrepa: država, občina

4.3.1.6 Preprečevanje ognjemetov v času kurilne sezone

Ognjemeti v času kurilne sezone zelo poslabšajo kakovost zraka za več dni zaporedno.

Občina se odpoveduje ognjemetu v času kurilne sezone. Občina se je že odpovedala ognjemetu v času prireditve Soboški dnevi in se zavezuje, da novoletni ognjemet v času veljavnosti tega odloka ne bo trajal več kot 10 minut.

Občina bo proučila možnost, da namesto ognjemetov izvaja ob priložnostih svetlobne laserske predstave. Občina skuša doseči, da navedeno zamenjavo namesto ognjemetov osvojijo vsi subjekti na območju občine, ki bi radi izvajali ognjemetete.

Občina bo krajevno in časovno primerno vse poslovne in druge subjekte ter občane na območju preseganj v času morebitnih priprav na ognjemetete ozaveščala o škodljivosti ognjemetov za kakovost zraka in zdravje ljudi ter drugih škodljivih vplivih na okolje, vključno s problemi domačih in divjih živali. Občina bo vse potencialne pripravjalce in izvajalce ognjemetov pravočasno skušala prepričati, da se ognjemeti ne bodo izvajali.

Država bo v obdobju izvajanja ukrepa v sodelovanju z občino komunicirala za enak cilj.

Nosilka ukrepa: občina

4.3.1.7 Vključitev zagotavljanja kakovosti zraka v občinske akte

Občina zagotavlja vključitev zagotavljanja kakovosti zraka v vse svoje akte tako, da načrtovanje in izvajanje aktov zajema tudi ukrepe za boljšo kakovost zunanjega zraka iz tega odloka in drugih predpisov, ki vplivajo na kakovost zraka.

Nosilka ukrepa: občina

4.3.1.8 Spodbujanje in promocija tehnoloških rešitev za izboljšanje kakovosti zraka na področju URE in OVE ter trajnostne mobilnosti

Država bo skupaj z znanostjo in gospodarstvom spodbujala tehnološki razvoj za izboljšanje kakovosti zraka na področju URE in OVE ter trajnostne mobilnosti v Sloveniji ter zagotavljala ustrezne spodbude (oziroma se bo pri ustreznih razpisih kot ena od prednostnih učinkov upoštevalo tudi izboljšanje

kakovosti zraka), tako da bodo inovacije na teh področjih takoj uporabljene za izboljšanje kakovosti zraka v Sloveniji, uporabljene pa bodo tudi za tržni preboj na svetovnem tržišču.

Nosilka ukrepa: država

4.3.1.9 Prostorsko načrtovanje skladno s potrebami izboljšanja kakovosti zraka

Uporaba prostora in načrtovanje njegove uporabe bistveno vplivata tudi na kakovost zraka, tako z vidika učinkovitosti ogrevanja poslovnih in zasebnih stavb, kot trajnostne mobilnosti.

Dosedanje prostorsko načrtovanje je do sedaj premalo upoštevalo probelamtiko kakovosti zraka s teh dveh vidikov in je premalo prispevalo h kakovosti zraka.

Občina bo pri prostorskem načrtovanju upoštevala potrebe kakovosti zraka in bo načrtovala predvsem zaokrožena in strnjena območja poselitve, ki bodo omogočala stroškovno učinkovito daljinsko ogrevanje ali uporabo plina in toplotnih črpalk. Območja bodo načrtovana tudi tako, da bodo omogočala učinkovito uporabo JPP, kolesarstva in pešhoje, oziroma zmanjšala potrebo po dnevni uporabi osebnega avtomobila.

Nosilka ukrepa: občina

4.3.1.10 Izdelava videoprodukcij, digitalnih in animiranih vsebin s področja kakovosti zraka in njihovo posredovanje javnosti

Z namenom izboljševanja kakovosti zraka se bodo pripravile ustrezne in konkretne videoprodukcije in digitalizirane (ter animirane) oblike vsebin po tematskih sklopih s področja kakovosti zraka.

Vsebine bodo trajno dostopne na spletnih mestih ministrstva in organov v sestavi in posredovane območjem preseganj ter vsem občinam v Sloveniji.

Posamične vsebine bodo preko komuniciranja ministrstva z javnostmi ob posebnih prilikah (začetek kurilne sezone, nenadni dogodki, ob sprejemu posamičnih predpisov s področja kakovosti zraka,...) večkrat posredovane preko TV Slovenija in 24 ur.

Nosilka ukrepa: država

4.3.1.11 Določitev skrbnika izvajanja tega odloka v občini

Občina in ministrstvo, pristojno za okolje, določita za namen koordinacije izvajanja ukrepov med različnimi področji pomembnimi za izvajanje tega odloka v občini in z namenom usklajenega izvajanja tega odloka, skrbnika (upravitelja) tega odloka v enem mesecu po sprejetju tega odloka.

Nosilka: država, občina

4.3.2 Ukrepi gospodarstva

4.3.2.1 Izvajalci gospodarskih dejavnosti

Izvajalci gospodarskih dejavnosti se zavedajo pomena kakovosti čistega zraka za okolje in zdravje ljudi, zato aktivno pristopijo k zmanjševanju trdih delcev, ki izvirajo iz obratovanja naprav, ki jih upravljajo. Priporoča se izvajanje predvsem ukrepov, ki so navedeni v nadaljevanju.

Nosilci ukrepov: izvajalci gospodarskih dejavnosti (pravne in fizične osebe), ki imajo svoje obrate na območju občine, ter gospodarska in obrtno podjetniška zbornica.

4.3.2.2 Uveljavitev sistema ravnanja z okoljem

Izvajalci gospodarskih dejavnosti izvedejo usposabljanje za uveljavitev sistema ravnanja z okoljem v vseh podjetjih (po lastnih finančnih in kadrovskih zmožnostih), ki vključujejo pripravo načrta za usposabljanje, organizacijske prilagoditve in investicije.

4.3.2.3 Spodbujanje tehnologij BAT – Best Available Technology (najboljših razpoložljivih tehnik)

Izvajalci gospodarskih dejavnosti v okviru BAT spodbujajo tehnologije, ki najmanj obremenjujejo zrak z delci PM₁₀.

4.3.2.4 Zmanjševanje prašenja pri prevozu sipkega tovora

Izvajalci gospodarskih dejavnosti zagotavljajo, da prevoz sipkega tovora v glavnem poteka v pokritih tovornjakih ali cisternah.

Pri pretovoru trdnih snovi je treba paziti na:

- popolno ali v pretežni meri zaprtje prostorov, kjer se izvaja pretovor;
- odsesavanje lijakov na presipnih mestih;
- uporaba učinkovitih sistemov filtriranja in zbiranja delcev iz ubežnih emisij (filtri);
- kontrolirano delovanje odsesovalnih naprav;
- uporaba vetrobranov pri pretovoru na odprtem;
- prepoved pretovora pri visokih hitrostih vetra (določiti mejo v m/s);
- prilagajanje višine iztresa spreminjajoči se višini nasutja;
- prašenje – megličenje z vodo na izstopnih odprtinah in v zbirnih lijakih;
- tesnjenje mest, kjer lahko nastane ubežna emisija.

Priporoča se, da izvajalci gospodarskih dejavnosti v večji meri in po lastnih zmožnostih zagotavljajo kontrolirano izvajanje pretovora sipkega tovora v cisterne, s čimer se zmanjšajo enkratni izpusti sipkega tovora v okolico. Priporoča se tudi zagotavljanje naslednjih aktivnosti: zapiranje strojev in druge opreme za obdelavo trdnih snovi (mletje, mešanje).

4.3.2.5 Zaščita površin z različnimi odprtimi materiali

Izvajalci gospodarskih dejavnosti zaščitijo in preprečujejo odnašanje prašnih delcev z vseh odprtih površin zemljišč.

4.3.2.6 Skupne naloge občine in gospodarstva

Občine bo vse večje gospodarske subjekte povabila, da skupaj pregledajo možnosti skupnih aktivnosti za izboljšanje kakovosti zraka.

Nosilki: občina, gospodarstvo

4.4 Kratkoročni ukrepi

Kratkoročni ukrepi se izvajajo zaradi skrajšanja obdobj s preseženimi dnevnimi mejnimi vrednostmi PM₁₀ v zunanjem zraku. Kratkoročni ukrepi vsebujejo priporočila občanom in institucijam, da v okviru svojih možnosti začasno zmanjšajo emisije delcev pri uporabi prometnih sredstev in kurilnih naprav za ogrevanje ter drugih naprav, ki oddajajo večje količine delcev.

Ministrstvo, pristojno za okolje, v sodelovanju z občino pripravi zloženko s priporočili občanom za zmanjševanje emisij PM₁₀ v času prekomerne onesnaženosti s PM₁₀, vključno s priporočili o ravnanju v času prekomerne onesnaženosti za zmanjševanje vplivov na zdravje. Zloženka vsebuje tudi druge informacije o onesnaženosti zraka na območju občine.

Ministrstvo pristojno za okolje v sodelovanju z resornimi ministrstvi pripravi pravne podlage za učinkovitejše izvajanje kratkoročnih ukrepov z namenom, da se podelijo pooblastila občini, ki ji omogočajo, da v času preseganj mejnih vrednosti lahko omeji promet, način ogrevanja gospodinjstev in sprejme še druge kratkoročne ukrepe (npr. prepove ognjemete na območju celotne občine).

Nosilci ukrepa: občina, država, povzročitelji obremenitve.

5. Drugi podatki

V skladu s 1.10 točko priloge 7 Uredbe o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11) so vsi razpoložljivi podatki ali njihovi viri, ki niso vsebovani v tem odloku objavljeni na spletni strani ministrstva, pristojnega za okolje (http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/zrak/).